

Gaard og Grund, bliver Fæstebonden som oftest siddende ved sin Gaard, idet Godseierens Interesse byder ham at holde Fæsteren ved Eiendommen. Men jeg vil nu spørge, om disse Goder kunne ventes ogsaa for Fremtiden i samme Grad at ville tilflyde Bondestanden? Under den Uvisshed, som hersker for Dets Bliffet om vort Godsvæsens fremtidige Ordning, er det ikke at vente, at Godseieren saameget vil fæste sin Opmærksomhed paa saadanne Foranstaltninger, der først ville bringe deres Frugt og Rente i Fremtiden, men nærmest vil have sin Opmærksomhed henvendt paa, at Godset for nærværende Tid bringer et saa stort Udbytte som muligt. Det Forhold, hvori Godseierne have staaet til Bonden, og som man har betegnet ved det patriarkalske Forhold, er mere og mere ophørt, og, om end dette Forholds Ophør ikke først daterer sig fra Grundloven, saa forekommer det mig dog klart, at fra den Tid af, da Bonden er filltet som en politisk, ligeberettiget, uafhængig Borger ved Siden af Godseieren, vil ogsaa hiint Forhold mere og mere forsvinde. Endvidere: de Baand, som hidtil have knyttet Godseieren til hans Gods, løses mere og mere, og maae nødvendigvis ifølge vor hele Stillings løses; jeg vil saaledes henpege paa Dphøret af Godseierens Forhold til sit Gods som Dyrighedsperson, Skiftejurisdictionens Dphør; endvidere turde Herhen maaskee høre de foreslaaede Modificationer i Jagtloven. Jeg troer saaledes, at det, efter hvad jeg her har anført, mere og mere vil komme dertil, at Forholdet mellem Godseier og Bonde bliver et reent Contractforhold, et Contractforhold, hvori de contraherende Parters Interesser ikke mødes, men oftest ere hinanden modstridende. Men, hvis dette er saa, da troer jeg ogsaa, at det vil erkjendes, at de Goder, Bondestanden hidtil har nydt af Fæstevæsenet, ikke i samme Grad for Fremtiden kunne antages at ville tilflyde Bondestanden. Godseierne ville i langt højere Grad end hidtil søge at bringe Godsets Indtægter saa høit op til enhver Tid, som muligt; for Indfæstningerne og for de aarlige Afgifter vil der vise sig en fremherskende Tendens til at forhøje dem, og det saaledes, at der ingen

anden Grundse vil være end den, der sættes ved Umuligheden af at kunne faae mere. Fremdeles, — det Haab, som Fæstefamilierne have havt, nemlig, at vedblive i Gaardens Besiddelse, vil blive mindre og mindre betrygget. Men, er der nu nogen Sandhed i, hvad jeg her har anført, da forekommer det mig ogsaa, at det maa erindres, at Fæstevæsenets Aflysning af Selveiendom i en langt højere Grad netop nu maa være ufseligere, end det nogenstinde hidtil har været, og jeg tør ogsaa af hvad jeg har anført udlede dette, at Hensynet til Fæstefamilierne kræver, at Fæstevæsenet faaer en saadan Omordning, at de Goder, Lovgivningen har villet sjaanke Bondestanden ved Fæsteindretningen, fremdeles sikkes den. Idet jeg paa Grund af disse Betragtninger, i Forening med, hvad der forøvrigt er blevet anført, navnlig af den ærede Forslagsstiller, maa være af den Mening, at Staten her, fuldtvel er berettiget til at skride ind med en Tyvngslov, saa følger jo dog deraf ingenlunde, at det skulde være absolut nødvendigt paa den Maade at gaae frem; deraf følger ikke, at det jo skulde kunne være tilraadeligt, først i alt Fald at forsøge, om Sagen ikke kunde ordnes ad en frivillig Overeenskomstis Bei. Jeg troer imidlertid, at ogsaa dette Spørgsmaal maa besvares benægtende. Saalænge der ikke foreligger en absolut Nødvendighed for, at Fæstegodset skal overgaae til Selveiendom, ville mange Godseiere, af en vis Forskjærlighed til det Bestaaende, afholde sig fra at sælge; især vil dette være Tilfældet med ikke saa Lehn- og Fideicommissbestidde; ikke saa af dem ville muligt endog ansee det for en Pligt, saalænge som muligt, at bevare Godset, hvis Bevarelse, siger jeg, de kunne ansee dem paalagt som den Arv, Godseierne have modtaget fra deres Forsædre. Hvad angaaer Fæstebønderne, da troer jeg heller ikke, at der fra deres Side kan bygges Stort paa den tilstedeværende Tilbøielighed til at kjøbe, saaledes som af den ærede Forslagsstiller er fremhævet; thi saalænge det endnu er uvisst, under hvilke Vilkaar de ville kunne erholde deres Gaarde tilæie, saa ville de gjøre sig allehaande Forestillinger om disse Vilkaar, og Forhaabningerne herom, som efterhaanden ville vore, ville bes